

Stakes

Kunskap ger välfärd -strategi 2012

Stakes – Kunskap ger välfärd-strategi 2012

Godkänts av Stakes ledningsgrupp 29.9.2005

Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården

Layout
Workshop Pälviä Oy

Omslagsbild
Heikki Pälviä

Övriga bilder
Antero Aaltonen
Jaakko Alatalo
Niko Backström
Heikki Pälviä

Översättning
Marina Andersson

Tryckeri
Erweko Oy
Helsingfors 2006

Stakes

Kunskap ger välfärd-strategi 2012

3

Vision

Stakes är en viktig påverkare inom social- och hälsovården.
Till följd av Stakes arbete är verksamheten inom social- och
hälsovården både effektiv och ekonomiskt och socialt hållbar.

Strategiska insatsområden

Välfärdspolitikens hållbarhet • Effekterna av servicen och främjandet av välfärd och hälsa • Kontroll
över konsekvenserna av förändringarna i befolkningsstrukturen • Minskning av social ojämlikhet •
Vägledande informationsunderlag • Innovationsförmåga

Värderingar

Socialt ansvar • Tillförlitlighet • Innovativitet • Samarbete

Förändringar i verksamhetsmiljön

4

Den genomsnittliga välfärden och livslängden hos befolkningen i Finland torde utvecklas positivt även i fortsättningen. Bakom den ljusa allmänbildningen döljer sig emellertid också negativa utvecklingstrender, av vilka en del hänger samman med Finlands inre utveckling och andra med återverkningar av den globala utvecklingen. Globaliseringen av näringslivet, ett samhälle som blir allt mer marknadsinriktat och förändringarna i befolkningsstrukturen påverkar via många olika områden målen och villkoren för "det goda livet", när det gäller såväl befolkningens levnadsförhållanden som servicen och politiken.

Välfärd och hälsa

Under de kommande åren kommer finländarnas välfärd och hälsa att särskilt påverkas av den förändrade befolkningsstrukturen, ojämlikheten, arbetets, sysselsättningens och arbetslivets utveckling, folkhälsoförändringarna samt den nya teknologin och de möjligheter och påfrestningar den medför. Förändringen i befolkningsstrukturen orsakas både av det ökande antalet äldre och av det minskande antalet barn.

Social utslagning, som delvis är en följd av den djupa ekonomiska nedgången på 1990-talet, håller på att få allt långvarigare former som till och med sträcker sig över flera generationer. Den regionala fördelningen av välfärd och hälsa liksom fördelningen mellan olika befolkningsgrupper är fortfarande ojämna. Med tanke på utvecklingen av utslagning är frågor som väcker särskild oro barns och ungdomars psykosociala problem samt det stora antalet äldre långtidsarbetslösa. Psykiska störningar, som är ett av de allra största folkhälso problemen, framhävs ytterligare. Den växande alkohol-

konsumtionen kommer att leda till mer sociala problem och ohälsa redan under de närmaste åren. Övervikt, metaboliskt syndrom, vuxendiabetes med sina komplikationer samt nya globala infektionsepidemier lyfts fram som nya faktorer som kan orsaka folkhälso problem. Trots riskfaktorerna väntas utvecklingen av de största folksjukdomarna vara lika positiv även framledes som under de senaste 20 åren.

Den förändrade åldersstrukturen, flyttningsrörelsen i landet och den ökande invandringen kräver att service- och inkomstöverföringssystemet hela tiden utvärderas och omfokuseras. De snabba förändringarna i arbetslivet och arbetsmiljöerna är en väsentlig faktor som påverkar människors välfärd och hälsa. Att göra arbetslivet mer attraktivt på ett sätt som beaktar befolkningsutvecklingen kräver åtgärder som tar hänsyn till både möjligheterna för unga människor att bilda familj och för äldre människor att orka i arbetslivet. De snabba förändringarna i arbetslivet och arbetsmiljöerna återspeglas också på social- och hälsovården. Det tunga arbetet och de kommande årens

pensionsbomb kommer att leda till brist på arbetskraft, om man inte lyckas trygga tillgången till yrkesutbildad personal.

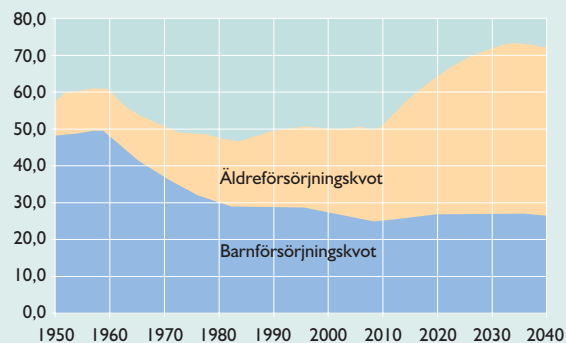
Den tekniska utvecklingen inom social- och hälsovården påverkar också verksamheten på området.

Kommunikationstekniken med sina nya tillämpningar utvecklas kraftigt och underlättar bl.a. interaktiviteten mellan servicesystemen och medborgarna. Genom teknologin inom hälso- och sjukvården produceras nya apparater, behandlingsmetoder och läkemedel, som alla har en tendens att öka kostnaderna på området.

Förändringar i välfärdspolitiken och styrsystemet

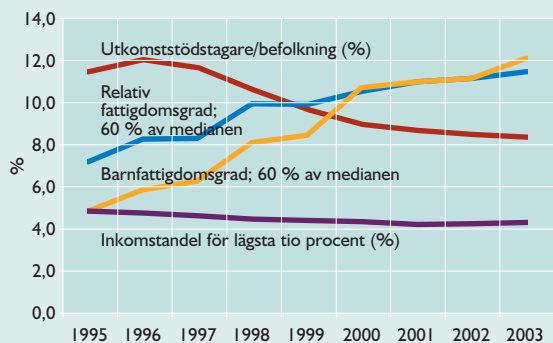
Förändringen i befolkningsstrukturen, särskilt åldersstrukturen, ökar automatiskt de sociala utgifterna och sätter därför den offentliga ekonomin under ett allt större tryck. Det är fråga om både ökande pensionsutgifter och ett ökande behov av omsorg och vård. Finland har strävat efter att minska det totala skatteuttaget och samtidigt förbundit sig att särskilt ta hand om de ökande pensionskostnaderna. I denna situation är det sannolikt att det offentliga välfärdsansvaret samt dess fokusering måste omvärderas.

Man torde vara tvungen att också omvärdera modellen för organisation och produktion av social- och hälsovårdstjänster. I servicesystemet behövs större regionala konstruktioner än primärkommunerna. All denna prognostiserade utveckling kräver att också styrsystemen inom social- och hälsovården ändras så att en förnuftig och tillräckligt enhetlig social- och hälsovårdspolitik är möjlig även framledes. I praktiken är det

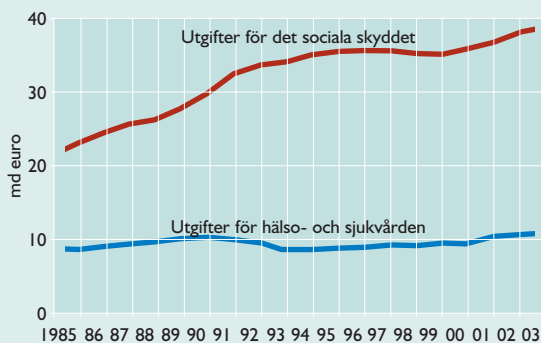
Förändringar i försörjningskvoten 1950–2040

Källa: Stakes

Förändring i fattigdomsgraden 1995–2003

Källa: Statistikcentralen

Utgifter för det sociala skyddet och hälso- och sjukvården 1985–2003 (2003 års priser)

Källa: Stakes

fråga om att övergå från en ytterst decentraliserad modell till en mer enhetlig helhet där servicens strukturella och ekonomiska grund, som kommunerna ansvarar för nuförtiden, tryggas. Det är också fråga om att trygga den framtida organisationen och produktionen av service.

Serviceproducentsektorn inom social- och hälsovården blir mångsidigare när konsument- och klientperspektiven stärks. Klienternas nya förväntningar och en allt större konkurrens medför nya utmaningar. Betydelsen av globalt internationellt samarbete ökar genom den föränderliga världsekonomin och den övriga globala utvecklingen. Detta får återverkningar på den finländska välfärden. Situationen i närområdena, EU-arbetskraftens fria rörlighet och den övriga invandringen påverkar landets sociala och kulturella utveckling samt servicebehoven inom social- och hälsovården. Man måste svara på utmaningarna inom samarbetet med närområdena och inom den nordiska dimensionen på ett långsiktigt sätt. Betydelsen av att målmedvetet foga samman internationella och nationella projekt inom social- och hälsovården ökar.

Direkta verksamhetsbetingelser

Under de kommande åren är en central utmaning inom Stakes verksamhetsmiljö att utveckla ett system för vägledning av social- och hälsovården. I framtiden måste informationsstyrningen bygga på en stark strategisk ståndpunkt om i vilken riktning samhället ska utvecklas och om servicesystemets utvecklingsbehov. Informationsstyrningen måste också bygga på moderna verktyg och ett sådant kunnande som åstadkommer önskade effekter.

Mångsyssleri inom forskning och utveckling torde öka i framtiden. Kraven på att omorganisera och konkurrensutsätta den nationella forskningsfinansieringen innebär att Stakes måste koncentrera sig på kärnverksamheten samt bilda nätverk med viktiga samarbetspartner. Omfokuseringen och konkurrensutsättningen av den nationella forskningsfinansieringen placerar alla forskningsinstitut i en konkurrenssituation där verksamhetens effekt har en viktig roll.

Värderingar

Socialt ansvar

Stakes främjar genom sin forskning och utveckling samt sina informationsresurser befolkningens välfärd och hälsa. Dessutom beaktar Stakes särskilt dem som är mindre gynnade. Målet är jämlika befolkningsgrupper och en balanserad regional utveckling. Som ansvarsfull arbetsgivare erbjuder Stakes en utmanande arbetsmiljö där vikt läggs vid gemenskap och en hållbar utveckling.

Tillförlitlighet

Stakes informationsmaterial, tjänster och kunnande bygger på kritisk vetenskaplig forskning, mångsidiga kunskaper om praxisen, tidsmässigt aktuell uppföljning av statistik och mångsidiga samarbetsnätverk. Stakes är kompetent, sakkunnig och oberoende.

Innovativitet

Stakes förutser vad som är på kommande och lyfter fram aktuella samhällsliga välfärdsfrågor, lägger fram alternativa och motiverade utvecklingslösningar samt delar med sig av sitt välfärds-kunnande till sina intressegrupper.

Samarbete

Stakes strävar hela tiden efter att inleda samarbete med nationella och internationella experter och nya samarbetspartner. Det kunnande som Stakes personal har skapar genom inbördes samarbete och i växelverkan med klienterna gemensamt kapital, som hela tiden förnyas.

Vision

Stakes är en viktig påverkare inom social- och hälsovården. Till följd av Stakes arbete är verksamheten inom social- och hälsovården både effektiv och ekonomiskt och socialt hållbar.

Verksamhetsidé

Stakes främjar befolkningens välfärd och hälsa samt social- och hälsovårdstjänsternas funktion.

Stakes gör en bedömning av hur förändringar påverkar välfärden och hälsan och av välfärdspolitikens konsekvenser samt lägger fram nya alternativ. Stakes stärker Finlands välfärdskunnande tillsammans med nationella och internationella partner.

Stakes är ett sektorforskningsinstitut, som lyder under social- och hälsovårdsministeriet och vars verksamhet är inriktad på forskning, utveckling och informationsproduktion. Dessutom stöder Stakes ministeriet vid genomförandet av förvaltningsområdets strategi.

Strategiska insatsområden

I. Välfärdspolitikens hållbarhet

[varför är den viktig och vad innebär den]

Med tanke på utvecklingen av det finländska välfärdssystemet är det viktigaste att säkerställa en ekonomiskt och socialt hållbar grund, att bevara ett starkt stöd bland befolkningen och att se till att välfärden fördelas rättvist.

[Stakes huvudlinje]

Stakes undersöker och utvärderar välfärds- och hälsopolitiken mot bakgrund av ekonomisk och social hållbarhet. Stakes utvecklar nya modeller för organisation av tjänster och tar fram alternativa sätt att axla välfärdsansvaret.

[mer exakta mål]

Riktlinjer för prioritering:

- Stakes utvecklar och sprider inom social- och hälsovården alternativa servicemodeller samt praxis för att främja välfärd och hälsa.
- Stakes följer, utvärderar och utarbetar modeller för utvecklingen av kostnaderna för och finansieringen av social- och hälsovårdstjänster samt förmåner.

2. Effekterna av servicen och främjandet av välfärd och hälsa

[varför är de viktiga och vad innebär de]

Effektiva välfärdstjänster främjar eller upprätthåller åskådligt befolkningens välfärd, hälsa och funktionsförmåga. Eftersom resurserna är begränsade och behovet ökar, kräver en effektivisering av välfärdstjänsterna att servicens produktivitet och effektivitet förbättras.

[Stakes huvudlinje]

Stakes utvecklar och sprider god praxis inom social- och hälsovården samt kunskaper och verktyg för tillämpning av praxisen.

[mer exakta mål]

Riktlinjer för prioritering:

- Stakes bidrar till att den goda praxis som tillämpas inom social- och hälsovården är ett klientinriktat och effektivt servicepaket. Tillämpningen av metoder bygger på utvärderad information.
- Stakes ser till att man inom social- och hälsovården har tillgång till övergripande verktyg för utveckling av servicesystemen, beräkning av deras kostnader och bedömning av deras effekter.
- Stakes erbjuder som underlag för fattande av beslut information om de prognostiserade välfärds- och hälsokonsekvenserna av besluten.

3. Kontroll över konsekvenserna av förändringarna i befolkningsstrukturen

[varför är den viktig och vad innebär den]

En åldrande befolkning, en ganska låg nativitet, flyttningsrörelsen i landet och invandringen styr på ett avgörande sätt behovet av social- och hälsovårdstjänster. Behovet förändras inte bara kvantitativt utan också kvalitativt. Människors funktionsförmåga i ett åldrande samhälle är en viktig fråga inom social- och hälsopolitiken. Funktionsförmågan påverkas i stor utsträckning av livsmiljön och levnadsvanorna.

[Stakes huvudlinje]

**Stakes undersöker och förutser
hurdana kvantitativa och
kvalitativa effekter förändringarna
i åldersstrukturen får på
befolkningens funktionsförmåga och
servicebehov, servicestrukturen och
sektorns behov av arbetskraft.**

[mer exakta mål]

Riktlinjer för prioritering:

- De verktyg Stakes tillhandahåller kan användas till att förutse kvaliteten på servicebehoven, deras antal och de kraftresurser de kräver samt till att omplanera servicestrukturen.
- Stakes har en aktuell bild av personalbehovet inom social- och hälsovården och de kunskaper som behövs där.

4. Minskning av social ojämlikhet

[varför är den viktig och vad innebär den]

Ökningen av välfärdsskillnader mellan befolkningsgrupperna försvagar kohesionen i gemenskaper och samhället. Med tanke på förebyggande av ojämlikhet är forskning och åtgärdsrekommendationer som rör ojämlikhet när det gäller inkomstfördelning, hälsa och utnyttjande av social- och hälsovårdstjänster viktiga verksamhetsinriktningar för Stakes.

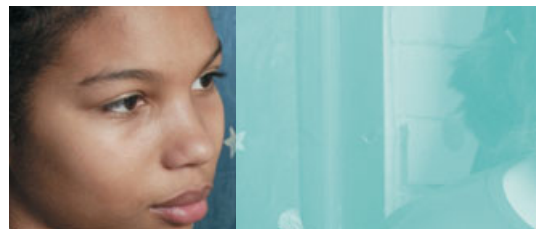
[Stakes huvudlinje]

Stakes följer och förutser ojämlikhetsutvecklingen både i hemlandet och utomlands, analyserar faktorer som påverkar den och söker sätt som minskar ojämlikheten.

[mer exakta mål]

Riktlinjer för prioritering:

- På ett aktuellt och analytiskt sätt följer Stakes upp och gör modeller för levnadsförhållanden och välfärd, utnyttjande av tjänster samt andra områden med eventuell ojämlikhetsutveckling.
- Stakes lägger fram sätt för minskning av ojämlikheten.

5. Vägledande informationsunderlag

[varför är det viktigt och vad innebär det]

Utvecklingen av social- och hälsovården ska bygga på väsentlig och aktuell information. Informationsunderlaget som vägleder fattandet av beslut omfattar statistik, register och forskningsmaterial samt med utgångspunkt i dessa utarbetade studier, utredningar, indikatorer och andra informationsprodukter.

[Stakes huvudlinje]

Stakes verksamhet skapar och upprätthåller ett informationsunderlag som vägleder social- och hälsovården.

[mer exakta mål]

Riktlinjer för prioritering:

- Stakes tillhandahåller som utgångspunkt för vägledning och fattande av beslut ett övergripande och aktuellt informationsunderlag. Det grundar sig på analys av befolkningens välfärdsbehov samt på elektroniska klient- och patientuppgifter.
- Stakes brukarorienterade och interaktiva informationsprodukter stöder riksomfattande, regional och lokal verksamhet och utveckling av denna.

6. Innovationsförmåga

[varför är den viktig och vad innebär den]

Innovativitet är förmågan att tänka och agera fördomsfritt och på ett sätt som avviker från det tidigare. Inom social- och hälsovården skapar människornas föränderliga behov och samhällets begränsade resurser ett behov av innovativa lösningar. Den moderna tekniken och den tvärvetenskapliga forskningen samt bildningen av nätverk skapar grunden för innovativitet.

[Stakes huvudlinje]

Stakes effektiverar sin innovativa verksamhet och främjar hela social- och hälsovårdens innovationsförmåga.

[mer exakta mål]

Riktlinjer för prioritering:

- Stakes främjar såväl strukturer och processer för innovation som god praxis inom social- och hälsovården på regional och nationell nivå.
- Stakes egna innovationer produktifieras och tas i bruk.
- Stakes främjar möjligheterna att exportera social- och hälsovårdens kunskande och produkter.

Forsknings- och utvecklingscentralen
för social- och hälsovården

Postadress
Stakes
PB 220
FIN-00531 Helsingfors

Besöksadress
Fågelviksgränden 4
00530 Helsingfors

Telefon
+358-9-396 71

www.stakes.fi

E-post
fornamn.efternamn@stakes.fi

